

Brochmands Skole i Køge under besættelsen

Af Knud Nielsen

Den tyske besættelse af Danmark den 9. april 1940 kom på mange måder til at betyde et afbræk i de normale skoleforhold for byens skoleelever.

For Brochmands Skole forløb krigen således:

I skolevæsenets årsberetning hedder det:

»Morgenen den 9. april vil sikkert huskes af alle skolebørn. Skønt flere formationer af sortegraa tyske flyvemaskiner fløj ganske lavt over byen, mødte børnene i skole til rette tid, nogle var nok lidt forskræmte, men lærernes beroligende ord gjorde snart ende på deres frygt, saa de faldt til ro i vante sysler.«

Den nu pensionerede lærer Carl Weber husker den 9. april således:

»Da jeg mødte på skolen, var jeg ikke selv helt klar over, hvad der var sket i nattens og morgenens løb. Eleverne blev sat igang med at tegne og male, hvorefter lærerstaben samledes i lærerværelset omkring en radio for at høre de sidste nyheder, og da vi havde dannet os et overblik over situationen, vedtog vi at fortsætte skoledagen på normal vis.«

De første tyskere, der rykkede ind på skolen, ankom den 11. april. Det var sanitetstropper, der beslaglagde gymnastiksalen og hele skolegården. Under disse forhold måtte normal skolegang opgives, og skolen lukkede den 13. april.

I tidsrummet indtil den 24. april blev teknisk skole omdannet til skole for Tøxens skoles elever, hvorefter Brochmands elever blev overført til Tøxens skole. Den 6. juni blev Brochmands Skole forladt af tyskerne, og efter sommerferien begyndte man igen på normal undervisning; men allerede den 21. september stillede den tyske værnemagt krav om at overtage skolen.

Dette medførte, at nogle klasseværelser på Tøxens skole blev halveret for at udvide kapaciteten, og efterårsferien blev ændret til den sidste uge af september. Samtidig blev der indført »to-holdsdrift« på skolen, og selv om mørklægningsbestemmelserne ikke tillod skolegang før kl. 9.00, kunne skolen holdes igang – dog med reduceret timetal for de mindre klasser.

Fra den 29. marts 1941 var Brochmands Skole igen »ledig«, men da man frygtede, at tyskerne atter ville stille krav om brug af skolen, blev den kun delvis anvendt til sit egentlige formål.

Frygten for igen at miste skolen var ikke ubegrundet, for den 1. marts 1943 rykkede Hitler-Jugend ind på skolen og blev der til krigen sluttede.

Klasseværelse i Brochmands Skole 1944-45. Teksten malet på væggen: *Das Schwert ist das Recht und die Wahrheit.*

Disse Hitler-Jugend, hvoraf mange var store børn, var udsultede, da de kom til byen. Deres bevæbning bestod af gamle danske geværer model 89, der både var store og så tunge, at de dårligt kunne håndteres.

Disse underernærede børn skulle holde vagt omkring skolen, men især om natten kunne det knibe med opmærksomheden.

Herom fortæller den nuværende borgmester Jørgen Jørgensen, hvis far, Poul Jørgensen, iøvrigt var leder af Brochmands Skole under krigen.

»En sen nat, hvor vi var på vej hjem efter at have været ude for at modtage nedkastede våben, skulle en af mine kammerater på vej hjem køre ad Nørregade på cykel. Han var også træt efter nattens nervepirrende job og havde glemt at adskille og skjule sin maskinpistol, der hang i sin rem over brystet. Denne ikke uvæsentlige detalje blev han først klar over, da han cyklede forbi vagtposterne foran skolen – men heldigvis så de intet.«

Tøxens Skole blev overtaget af tyskerne af et par omgange, og til sidst var begge skoler besat.

Dette gjorde lokalesituationen næsten umulig, men ved lån af lokaler rundt om i byen – som f.eks. boldklubbens klubhus, spejderhytter, bibliotekets læsesal m.v. – kunne 2-holdsdriften fortsætte under trange og vanskelige forhold.

Efter kapitulationen den 5. maj så Brochmands Skole noget brugt ud, og en større reparation var nødvendig.

Først omkring den 1. februar 1946 var Brochmands Skole igang, og alle kunne ånde lettet op.

Ungerne kom i bad og blev bispist

På trods af de noget kaotiske skoleforhold oplyses det i skolens årsberetning for skoleåret 44/45, at Brochmands elever »hver uge i vintertiden har faaet varmt brusebad paa kommunens badeanstalt, der lå i kælderens under gymnastiksalen« – som iøvrigt var den eneste del af bygningerne, tyskerne ikke havde besat; – men som ældre borgere kan huske, var der tit razzia efter sprængstof, der kunne have sprængt hele gymnastiksalen væk.

Skolebespisning blev med Sofie Høg som økonoma etableret i kælderens under Brochmands Skole – når den ellers var ledig.

Menúen omfattede: grød af forskellig slags, sulevælling, kogt og stegt flæsk, medisterpølse, og når det skulle være rigtigt flot, frikadeller.

I skoleåret 44/45 deltog ca. 250 børn i skolebespisningen. Antallet af »bespisningsdage« var 137, og der blev ialt uddelt 32.844 portioner mad, og iflg. kommunens regnskaber var portionsprisen herefter på 48,09 øre.

At skolebespisningen var gavnlig, fremgår af skolelægens årsrapport, hvori skolelæge Chr. Sørensen oplyser »Sundhedstilstanden har været tilfredsstillende. Børnenes vægt er atter gaaet en tak i den rigtige retning.«

Man drillede tyskerne

Pens. lærer Carl Weber, der var ny lærer i byen, havde en masse gymnastiktimer. Og når vejret var godt, blev der spillet bold på Lovparken, der samtidig blev anvendt af tyskerne til øksercits. Lykken var, når en unge kunne se sit snit til at vælte de i pyramide opstillede geværer.

Når man skulle hjem fra Lovparken, gik man ikke den nærmeste vej ad Allégade, men ad Laugshusgade. Denne gade var smal, og kunne man afpasse tilbagesigten, så den passede med, at tyskerne skulle marchere fra skolen til Lovparken, på en sådan måde, at man mødtes midt i den smalle gade, ja, så var der lagt op til en god gang forvirring, råben og skrigen!